

Polítiques culturals després de l'entusiasme

Published by [Interacció](#) [1] on 18/06/2026 - 11:12

Durant anys, les polítiques culturals europees van créixer sota una expectativa expansiva: més drets culturals, més participació, més creativitat, més sostenibilitat. Però què passa quan els discursos continuen avançant mentre les estructures que haurien de sostenir-los es debiliten? Els textos recents d'Elena Polivtseva s'han convertit en un dels espais més interessants per llegir aquesta fractura. No tant perquè ofereixin receptes de governança cultural, sinó perquè descriuen amb precisió creixent la distància entre retòrica institucional i condicions materials d'existència de la cultura contemporània.

VEUS EMERGENTS

Llegir Elena Polivtseva és una manera de preguntar-se què passa quan el vocabulari democràtic de la cultura creix més ràpidament que les estructures que l'han de sostenir.

En aquest context, una part important del discurs europeu sobre cultura es va sostenir sobre una convicció gairebé estructural: la cultura era, per definició, una força democràtica. Participació, drets culturals, creativitat, sostenibilitat o cohesió social apareixien com un horitzó compartit que semblava avançar de manera acumulativa. La qüestió principal era com ampliar-lo, com finançar-lo o com fer-lo més inclusiu. Molt menys freqüent era preguntar-se si les estructures culturals realment existents podien sostenir tot allò que proclamaven.

Els textos recents d'Elena Polivtseva entren precisament en aquesta fractura. No ho fan des del desencís fàcil ni des de la impugnació frontal del projecte cultural europeu. El que fan és més ambiciós. Intenten mostrar fins a quin punt les polítiques culturals contemporànies han desenvolupat un vocabulari democràtic extraordinàriament sofisticat mentre les condicions materials, institucionals i laborals que haurien de sostenir-lo es debiliten.

Aquest desencaix travessa bona part dels seus treballs. A *Between rhetoric and reality : cultural rights, artistic freedom, and democratic resilience*, la qüestió central no és la validesa dels drets culturals, sinó la distància creixent entre la seva formulació institucional i la seva possibilitat efectiva. La democràcia cultural continua apareixent als marcs europeus com un consens consolidat mentre els ecosistemes culturals funcionen sota condicions cada vegada més vulnerables: dependència extrema de subvencions inestables, temporalitat permanent, concentració de recursos, fragilitat dels espais independents i vulnerabilitat davant canvis polítics o pressions ideològiques.

El més rellevant és que Polivtseva no tracta aquestes tensions com anomalies puntuals. Les llegeix com a símptomes estructurals d'un ecosistema cultural europeu que podria haver ampliat molt més ràpidament el seu llenguatge democràtic que les seves capacitats reals de sosteniment.

Això no significa que no hagin aparegut experiències capaces de tensionar parcialment aquestes dinàmiques. En molts contextos locals han emergit pràctiques de cooperació, estabilització institucional o governança cultural que intenten corregir algunes d'aquestes fragilitats. Però precisament aquestes experiències sovint continuen funcionant com excepcions vulnerables dins estructures més àmplies que tendeixen a reproduir precarietat i dependència.

Això es veu amb especial claredat als seus textos sobre llibertat artística. A *Artistic freedom in Europe : new law alone won't make arts free*, la seva posició és molt clara: el reconeixement jurídic de la llibertat artística és imprescindible, però insuficient. Les lleis poden protegir formalment la llibertat d'expressió. Això no garanteix ecosistemes culturals realment lliures.

Un festival que depèn anualment d'una convocatòria fràgil. Un centre cultural que evita determinats conflictes per por a perdre suport institucional. Una companyia que adapta els seus continguts a formats més finançables. Un equipament que programa dins límits políticament previsibles per evitar desgast públic.

La llibertat artística no desapareix necessàriament per censura explícita. Pot erosionar-se també a través de mecanismes molt més difusos: precarització, dependència financera, por reputacional o fragilitat estructural.

Aquest desplaçament és important perquè obliga a mirar la política cultural d'una altra manera. Ja no n'hi ha prou amb preguntar-se quins drets reconeix una administració. Cal preguntar-se quines condicions permeten exercir-los sense risc constant de desaparició econòmica, institucional o professional.

I aquí és on els textos de Polivtseva connecten de manera especialment incisiva amb el món local. Durant els darrers anys, molts municipis han incorporat llenguatges vinculats als drets culturals, la participació, la cultura comunitària o la sostenibilitat. Però els seus textos introdueixen una pregunta menys confortable: què passa quan aquests marcs conviuen amb equips tècnics desbordats, amb estructures de mediació sostingudes precàriament o amb equipaments obligats a produir activitat constant per justificar la seva existència?

La fractura no és només discursiva. També travessa les arquitectures administratives i organitzatives que sostenen avui la cultura pública.

Què passa quan les convocatòries públiques exigeixen processos participatius llargs però només financen projectes anuals? Quan els discursos sobre cooperació cultural internacional conviuen amb estructures locals sense capacitat estable de relació exterior? Quan els codis de bones pràctiques depenen d'organitzacions que treballen sota una pressió econòmica incompatible amb els temps que aquestes pràctiques exigeixen?

Aquest és probablement un dels punts més valuosos del pensament de Polivtseva: la seva insistència a connectar els grans discursos culturals amb els dispositius materials que els sostenen. Els seus textos no parlen només de valors culturals. Parlen de les estructures administratives, econòmiques i laborals que determinen si aquests valors poden existir més enllà dels documents institucionals.

Això es fa especialment visible als textos sobre "fair practices". A *Fair practice in an unfair world : value, checklist, or privilege?* i *Fair pay in the arts : the talk of the town or the elephant in the room?*, evita dues simplificacions molt habituals. La primera és assumir que el sector cultural és, per definició, més just o més conscient que altres sectors. La segona és convertir les pràctiques justes en una suma de protocols o codis ètics desvinculats de les condicions estructurals.

El que planteja és més rigorós. En ecosistemes culturals marcats per la competència extrema, la temporalitat curta i la dependència de subvencions intermitents, les pràctiques justes poden acabar convertint-se en una possibilitat desigualment distribuïda. Algunes organitzacions poden assumir processos més sostenibles perquè tenen estabilitat institucional, equips consolidats o finançament estructural. D'altres treballen sota nivells de precarietat tan intensos que la supervivència immediata absorbeix qualsevol capacitat de transformació.

I això genera una paradoxa important. El mateix ecosistema cultural que produeix discursos sobre cures, sostenibilitat i drets pot acabar reproduint estructures laborals i institucionals que dificulten enormement sostenir-los.

Però aquí apareix també una contradicció més complexa. Les institucions culturals no són només espais vulnerats per aquestes dinàmiques. També aprenen a conviure-hi, negociar-les i, de vegades, instrumentalitzar-les. Els llenguatges de sostenibilitat, participació o innovació poden funcionar alhora com a eines de transformació parcial i com a mecanismes de legitimació institucional dins estructures que continuen produint fragilitat.

Fins i tot els seus textos sobre sostenibilitat ecològica mantenen aquesta mateixa tensió. A *Advancing green cultural policies in an era of greenlash*, el terme "greenlash" no apunta només a la reacció contra les polítiques verdes. També descriu el desgast que apareix quan la sostenibilitat es formula com una capa discursiva afegida sobre estructures culturals que continuen funcionant sota lògiques de creixement permanent, hiperproducció i competència accelerada per recursos i visibilitat.

El fil que recorre tots aquests textos és persistent. La política cultural europea podria haver arribat a un punt en

què els seus conceptes més valuosos com ara els drets culturals, participació, sostenibilitat o llibertat artística, corren el risc de convertir-se en llenguatges de legitimació si no van acompanyats d'una transformació més profunda de les seves estructures de funcionament.

Potser per això una de les idees més importants de Polivtseva apareix a *The shrinking political imagination is a threat to democracy*. El problema democràtic contemporani no és només institucional o econòmic. També és una reducció progressiva de la imaginació política. Les institucions culturals continuen produint activitats, continguts i participació, però cada vegada tenen més dificultats per sostenir espais des d'on imaginar altres formes de vida col·lectiva o altres relacions amb el treball, el conflicte i el bé públic.

I aquí apareix també un dels límits del mateix ecosistema cultural europeu actual. Els textos de Polivtseva diagnostiquen amb molta precisió les fractures actuals. Detecten vulnerabilitats, contradiccions i desgasts amb una gran capacitat analítica. Però al mateix temps deixen entreveure una dificultat més profunda: la incapacitat creixent del mateix camp cultural europeu per formular alternatives polítiques robustes més enllà del diagnòstic.

Potser el risc no és només que les polítiques culturals perdin recursos. Potser és que acabin conservant el vocabulari democràtic mentre perden progressivament les condicions materials que el feien creïble.

Textos citats

Elena Polivtseva

[Fair Pay in the Arts: The talk of the town or the elephant in the room?](#) [2](2024)

[The shrinking political imagination is a threat to democracy](#) [3] (2025)

[Advancing green cultural policies in an era of greenlash](#) [4]. (2026)

[Artistic Freedom in Europe: New Law Alone Won't Make Arts Free](#) [5] (2026)

[Between Rhetoric and Reality: Cultural Rights, Artistic Freedom, and Democratic Resilience](#) [6] (2026)

[Fair Practice in an Unfair World: Value, Checklist, or Privilege?](#) [7](2026)

Categories: Veus emergents

Categories: Sèries editorials

Tags: drets culturals

Tags: treball cultural i professionals

Tags: polítiques culturals

- [8]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/news/2026/06/veus-elena-polivtseva>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://www.ietm.org/en/resources/reports/fair-pay-in-the-arts-the-talk-of-the-town-or-the-elephant-in-the-room>

[3] <https://www.culturepolicyroom.eu/insights/today-people-want-politics-driven-by-more-than-material-abundance>

[4] https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/ietm_advancing-green-cultural-policies.pdf

[5] <https://www.culturepolicyroom.eu/insights/artistic-freedom-in-europe-new-law-alone-wont-make-arts-free>

[6] <https://www.ietm.org/en/resources/reports/between-rhetoric-and-reality-cultural-rights-artistic-freedom-and-democratic>

[7] <https://www.culturepolicyroom.eu/insights/fair-practice-in-an-unfair-world-value-checklist-or-privilege>

[8] <https://interaccio.diba.cat/node/10530>